

Организираната от Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ научна конференция „Културното отваряне на България към Европа“ повод 70-годишнината от рождението на Людмила Живкова (1942-1981), разбуни духовете и се превърна в [скандал на седмицата](#).

Обикновено, когато се говори за комунизма, историците в България се оправдават, че 20-30 години от събитията не са достатъчни да се направи обективен прочит на историята.

Ето обаче, че прокарването на подобни научни конференции като тази, посветена на дъщерята на комунистическия ръководител Тодор Живков и то в Софийския университет, е показателна за опитите за тиха реабилитация на спорни фигури от близкото минало и чувствителността на част от обществото към тази тенденция.

По този повод сайтът desebg.com ви представя поредица, посветена на Людмила Живкова. Текстовете са част от документалната книга на журналиста Христо Христов [„Тодор Живков. Биография”](#) (2009), в която за разлика от другите биографични книги за генералния секретар на ЦК на БКП е отделено внимание и на фамилията му.

⋮

„Моята работа се разстрои след смъртта на дъщеря ми. Цялото семейство се разпадна.

Людмила Живкова. Част 1: Издигането във властта

Написано от Христо Христов
Събота, 20 Октомври 2012 09:40

Тя беше стожерът”. Признанието е на [Тодор Живков](#), но не в неговите захаросани „Мемоари”, издадени през 1997 г., а пред прокуратурата по време на един от разпитите по дело №1 в началото на 1990 г., когато съдбата му е отредила да бъде арестуван в следствения арест на „Развигор” за злоупотреби с власт по замисъл на т. нар. реформатори в БКП като Андрей Луканов, Петър Младенов и Александър Лилев.

В апогея на абсолютната си власт през 70-те години Тодор Живков започва да вижда в дъщеря си Людмила своя заместник. Макар никога да не го казва открито той поощрява амбициите ѝ, изтиква я напред и трасира пътя ѝ към властта с тайното намерение тя да го наследява. Шеметното ѝ издигане във върховете на партийното и държавно управление без да има необходимия опит е потвърждение за плановете, които генералният секретар на партията има за нея.

С името на украинска снайперистка

Людмила Живкова е родена на 26 юли 1942 г. в село Говедарци, където майка ѝ практикува лекарската си професия. Тодор Живков си я спомня като „крехкото тъмнооко момиченце, което по-късно ми донесе много радости и бащинска гордост, но и най-страшната мъка, която един родител може да изпита... Когато се появила на бял свят, аз вече бях в нелегалност. Майка ми Маруца бе дошла от Правец да помага на родилката. Мара дала на първородната ни дъщеря името на прославената тогава украинска снайперистка – Людмила Павличенко.”

Ето как я описва в младежките ѝ години дългогодишният сътрудник на Живков Нико Яхиел: „Помня Людмила като ученичка – едно скромно, прибрано и затворено в себе си момиче.” Учи в Руската гимназия, а през 1960 г. е приета в Софийския университет, където през 1965 г. завършва история. Големият ѝ интерес обаче са изкуството и културата. Специализира изкуствознание в Московския университет „Ломоносов” (1970).

„Белите петъци” – кръгът от специално подбрани интелектуалци

По това време тя започва да събира на редовни срещи в тесен кръг с представители на различни кръгове на тогавашната интелигенция, придобили известност на времето като „белите петъци”.

Сред интелектуалците са хора като художниците Дечко Узунов и Светлин Русев, историкът Александър Фол, поетът Любомир Левчев, преводачката Вера Ганчева, Николай Гяуров. Тодор Живков си спомня:

„Тя организираше в дома ни редовни петъчни сбирки, на които канеше творци на изкуството и културата от различни генерации. Понякога е споделяла с майка и с мен с какво нетърпение очаква всеки път тези петъци и колко много ѝ дава общуването с интересните гости и събеседници.”

Специализантка в Оксфорд

През 1970 г. Людмила Живкова специализира в Оксфорд, Англия във връзка с кандидатска дисертация „Англо-турските отношения 1933-1939 г.”, която защитава година по-късно в Института по балканистика при БАН. Информация за пребиваването на дъщерята на Живков в Англия дава британският радио журналист Стивън Ашли, коментатор от световните служби на Би Би Си:

Людмила Живкова. Част 1: Издигането във властта

Написано от Христо Христов
Събота, 20 Октомври 2012 09:40

„Тя беше студентка в Оксфорд за една година. Това е станало чрез една голяма измама от страна на българското посолство в Лондон. До деня на нейното пристигане в университета ръководството не е знаело името на новия български студент. Отговор на загадката са дали двама персонални телохранители, които са я придружавали постоянно. Едва след специално проучване е станало ясно коя е тази особа. Един оксфордски професор лично ме увери, че Живкова много рядко е посещавала библиотеките в университета. Служител на българското посолство е завършил нейната дисертация. Тя се е занимавала повече със събиране на произведения на изкуството и антикварни предмети.”

Човекът, който безрезервно ѝ съдейства е Живко Попов, тогавашен консул в Лондон. По-късно тя ще го привлече на работа във фонд „Културно наследство“. Освен Попов в Лондон ѝ помага и българския емигрант Петър Увалиев. Въпреки че той е обявен за невъзвращенец от 1948 г., когато в качеството си на царски дипломат отказва да се завърне в България, дъщерята на Живков се намесва и Държавната сигурност и властите в София му позволяват той отново да посещава България – един от редките прецеденти в политиката по време на Тодор Живков към представители на определената от комунистическата власт изявени представители на „вражеската емиграция“.

„Людмила му уреди възможността да идва тук“, потвърждава писателят Любомир Левчев, близък и до двамата. Освен че получава правото да посещава безпрепятствено България, Людмила Живкова съдейства на Увалиев в преодоляването на бюрократичните пречки в процедурата по осиновяване на дете. Осиновеното от него момиченце, Увалиев кръщава Мила – на Людмила.

Браковете

Дъщерята на Живков се омъжва за Любомир Стойчев, инженер от Враца, но се развежда и през 1968 г. се омъжва повторно за младия тогава журналист Иван Славков (Батето). Той бързо е издигнат за генерален директор на Българската телевизия (1972-1982), а след това става председател на Българския олимпийски комитет. От 1987 е пожизнен член на Международния олимпийски комитет (МОК). От първия си брак Людмила Живкова има дъщеря Евгения (1965), а от брака ѝ с Иван Славков син – Тодор Славков (1971).

Наследник на властта на баща си

До смъртта на д-р Мара Малеева през есента на 1971 г. Живков се въздържа да издига децата си, тъй като съпругата му е против това. Нико Яхиел потвърждава:

„Докато Мара Малеева беше жива, Живков не си позволи да издигне на отговорна работа почти никой от фамилията. Мара Малеева беше човекът, който възпираше Живков да издига роднините си на отговорни места. Тя съзнаваше, че Живков трябва да бъде предпазлив, да не дава повод да бъде обвинен в семейственост.“

Лансирането на Людмила Живкова, а впоследствие и на Владимир Живков във властта, започва именно смъртта на майка им, когато Живков няма да има задръжки за това. „Людмила бе една от големите ми надежди“, признава той. Бившият генерален секретар на БКП не крие, че в отделни моменти в житейска и творческа съдба на дъщеря му

определящото е било неговия пост, но според него доминиращото е било в нейната собствена личност.

Културата като трамплин

Кариерата на Людмила Живкова започва в Комитета за приятелство и културни връзки в чужбина, където е назначена за първи зам.-председател през 1971 г. Негов председател е Георги Димитров – Гошкин. Ето как описва назначението Политическия помощник на Живков Нико Яхиел:

„Веднъж на „сутрешно кафе“ от Живков научихме, че дъщеря му, заедно с един млад кибернетик (става въпрос за Благовест Сендов, който е един от хората, които бързо се издигат по това време в научните среди, б. а.) , е разработила компютърна система за управление на тази специфична дейност на Комитета. Баща ѝ я насочил за консултация към Константин Теллалов, по това време секретар на ЦК по въпросите на външната политика. От Теллалов научих, че на срещата му с Людмила тя го запознала с разработената система. И още нещо – твърде интересно. Тя споделила, че като дъщеря на Живков чувствала това си положение като тежко бреме. Искала да излезе от сянката на баща си и да покаже себе си.“

В Комитета за изкуство и култура

Още през следващата година Людмила Живкова е преназначена като зам.-председател в Комитета за изкуство и култура оглавяван от близкия на Живков поет Павел Матев. Три години по-късно, през 1975 г., с решение на Политбюро (в отсъствието на Живков, който е на посещение в чужбина) Павел Матев е издигнат в ЦК на БКП като завеждащ отдел „Култура“, а на овакantenото от него място е издигната дъщерята на Първия.

Въпрос на време е тя да стане член на ЦК на БКП (1976), а през 1979 тя е избрана и за член на Политбюро, прескачайки фазата на кандидат-членството, валидно за всички партийни функционери по това време. Каква светкавична кариера! Станалата на 25 години член на БКП дъщерята на Тодор Живков, на 33 години е министър, оглавявайки Комитета за изкуство и култура, на 34 години е член на ЦК и народен представител, а на 37 години и член на висшето партийно ръководство. *„Всичко това скорострелно: без да е набрала необходимата за такъв висок пост опитност”*, посочва Нико Яхиел.

СЛЕДВА: Кръгът на властта и настроенията срещу Живкова